

ΟΤΑΝ Ο ΛΑΟΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣΕ.....

Του ΓΙΑΝΝΗ ΚΟΡΔΑΤΟΥ

**Η Ιστορία πρίν, τή λειτουργία τή ιστορική αίσθηση τού λαού, καθιερώνεται τον τήν ελπίδα.*

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΣΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΜΑΣ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ έχουν γραφτεί πολλά. Ώστόσο οι πιο πολλοί ιστορικοί προσπάθησαν να κρύψουν την αλήθεια απ' τήν λαό. Παρουσίασαν τόν Έθνικό Σηκωμό σαν Έργο αποκλειστικά τού Κλήρου και τών Αρχόντων. Ο λαός έδωσε τή αίμα του, μά δέν έπαιξε ρόλο πρωταγωνιστή στόν απελευθερωτικό Έγγρα. Τέτοια πάνω-κάτω είναι ή άποψη τών «αναγνωρισμένων» ιστορικών μας. Η άποψη όμως αυτή είναι λαθεμένη ή πιό σωστά είναι παραποίηση τής Ιστορίας.

Από τή άπομνημονεύματα τών Αγιοτών και από άλλα κείμενα που στή άνωστά έβαν τή φώς τής δημοσιότητας, βγαίνει, πως έξόν από λίγους έξαιρέσεις, ο άνωτερος Κλήρος και οι Κοτζαμπάσηδες και άλλοι μέν σέβη τους ήσαν μέρος στήν Έπανάσταση και άλλοι τήν πρόβωσαν.

Δέ λέω ύπάρχον και μερικοί άλλοι Έλληνες που ήσαν στή έξωτερική που από καλή πίστη ήσαν διαταχτικοί και αναβλητικοί. Τέτοιοι ήσαν ο Κοραής τού ζώου στή Παρίσι και που ο πατριωτισμός του ήταν άγνός. Δέν ήξερε όμως τί γίνονταν στήν σκλαβωμένη Έλλάδα. Τό βογκητό τών ραγιαδών δέν τό άκουσε. Κλεισμένος στή γραφείο του διαβαίε τους άρχαίους Έλληνες συγγραφείς και έπηρεασμένους από μερικούς φίλους του Χιώτες και άλλους μέ τους όποιους άλληλογραφούσε, σχημάτιζε τήν πεποίθηση πως έπρεπε πρώτα οι Έλληνες νά μαρμαθούν και ύστερα νά πάρουν τή δάλα. Ήταν τής γνώμης πως γύρω στή 1850 θά έπρεπε νά γίνει ή Έπανάσταση. Ήταν σέβης ο μακαρίτης Κοραής και πατριώτης άγνός μά οι τέτοιες γνώμες του έδειχναν πως δέν μπόρεσε νά καταλάβει ότι είχε έλθει ή άρα.

Τό Σεπτέμβρη τού 1820 όταν έμαθε τή στάση τού «Άλη Πασά κούνησε τή κεφαλή του και είπε λυπημένος: «δέν έμεινα εις κατάσταση νά άφελθώμαι, διότι έμεινα άκόρη άγούρου». Ύστερα πάλι από μερικούς μήνες όταν στή Μολδοβλαχία άκούστηκε τή πρώτο σάλπισμα τού Έθνικού Σηκωμού πάλι ο Κοραής έγραφε κάποιω άν έπιστάσαστε ποτέ ότι ο Ύψηλάντης έκίνησε άφ' έαυτού. Δέν έπίστευε πως ο Ύψηλάντης ήταν άργανο τής Φιλικής Έταιρείας άλλω άργανο τού Τσάρου και γι' αυτό ήταν δεισιπτός.

Όμως άργότερα έπαισαν οι Ιεραρχίες του και έγραφε κάθε μέρα και έδινε συμβουλές. Όταν μία μέρα δέν έπαρε νά γράφει και νά συμβουλεύει. Όλες οι συμβουλές του καταλήγανε σένα πράμα. Οι Έλληνες διαχώντες τούς Τούρκους, νά ίδρουν πολιτεία δημοκρατική πέρα ώς πέρα.

Ο Κοραής όμως που πριν τού Έθνικού Σηκωμού συμβουλεύει «να περιμένουν οι Έλληνες τή πλήρωμα τού χρόνου» διότι πρώτα πρέπει τή Γένος ν' άποχτήσει «παιδείαν Ικανή νά άργανισή και διατάξει (μοναρχία) τήν νέαν Πολιτείαν». Έπειθε έξω όχι μόνο στή ότι οι Έπαναστάσεις δέν γίνονται κατά παραγγελία και μέ έφθια μόνο τις γραμματικές και ιστορικές γνώσεις, αλλά έκανε και τή μεγάλο λάθος νά μήν υπολογίζει τόσο κακό έκαναν οι Φαναριώτες, οι άνωτεροι Κληρικοί και οι κοτζαμπάσηδες. Είν' αλήθεια πως τούς μισούσε όλους αυτούς, τούς κατάκρινε και τούς σιγημάτιζε κάθε φορά που τούς δίνονταν ευκαιρία.

Μά ή πολεμική του δέν είχε κανένα πρακτικό αποτέλεσμα. Κάθε τόσο

σέ κάθε κρίση γιά τή Έθνος στιγμή, οι πρόδότες από τις τάξεις αυτές ήσαν πολλοί. Άκόμα απ' τόν καιρό τού Ρήγα Βελεστινλή τή Οικουμενική Πατριαρχία, οι Φαναριώτες και οι κοτζαμπάσηδες όχι μόνο κατατρέχον τή θεσσαλό Έναπόστολο και κόψαν τις πατριωτικές προκηρύξεις και τή Θεορίο του αλλά και κόψαν τή πόν γιά νά μήν διδασκούνται στή σχολεία τή άνωτερο μαθηματικά, οι φυσικές έπιστήμες και ή φιλοσοφία.

Άργότερα, όταν ή Φιλική Έταιρεία συνεχίζοντας τή Έργο τού Ρήγα, έβαλε ενέργεια τή απελευθερωτική τής σχέδια, όσοι απ' τούς Φαναριώτες και κοτζαμπάσηδες, έμαθαν πως άργανώνονταν ή έθνική έξέγερση, άλλοι από καιοσκοπισμά κούνησαν ούδετερότητα, άλλοι μέ τή νά πιστέψουν πως πίσω απ' τή Φιλική Έταιρεία ήταν ο Τσάρος, ήσαν μέρος στήν Έπανάσταση και άλλοι ήσαν στούς Τούρκους και μαρτύρησαν τή δσα έμαθαν.

Ένας απ' αυτούς ήταν ο Σακράτης Κουγιός, ο πιο μεγάλος προχόντας τού Μαριά. Η έπαρχία Τριπολιτζής ήταν σχεδόν δική του. Και οι Τούρκοι άκόμα τότε φοβόντανε γιατί είχε και μεγάλη περιουσία και στήν Πάλη τρανός Τούρκους φίλους του. Στις άρχές τού Δεκέμβρη 1820 οι Φίλικοι τού Μαριά άποφάσισαν νά τόν μύσουν στή Φιλική Έταιρεία. Πολλοί άντέδρασαν γιατί ήσαν πως ήσαν τουρκόφιλος, μά, έπιράττησαν εκείνοι που νόμιζαν πως ή Έπανάσταση δέν μπορεί νά γίνει άν οι τρανοί προχόντες δέν πάρουν μέρος. Γι' αυτό άναθεσαν στόν Κανέλλο Δεληγιάνη νά πάει νά τόν βρει και νά τόν καταχτήσει. Όμως ο Κανέλλο Δεληγιάνης άνήθεκε: «Τό ματήρι, είπε, δέν τό φανερώνω στόν Κουγιό, γιά νά γίνει κ' έγω (σέβηά σου) προδότης, γιατί αυτός όσα τή μάφι εύθες θά τή μαρτύρησι στόν Νακίπ Έράνη τόν τουρκο και φίλο του, ως και στούς λουτοούς άγάδες, οι όποιοι μαθόνοντας τή θά μας θανατώσουν όλους και τή Γένος προστι θά χαθρή. Έπειδή δέ βέβηκε ο Δεληγιάνης έστειλαν στόν Κουγιό τόν Πατριωτιστή Ζαφειρόπουλο προκοτό τού Φαναρίου. Ο Ζαφειρόπουλος ήγει και τού είπε όλα τή σχέδια. Ο Κουγιός τόν άκουσε και όσα τούτε ο Ζαφειρόπουλος νά άρκοσθί, σηκόθηκε έβαλε τή καλά του και ήγει τή ίσια στή φίλο του τουρκο Νακίπ. Τά είπε όλα, μέ τή νί και μέ τή σίγρη. Ο Νακίπ είδωποίησε τόν άντικαταστάτη τού Χορσέη πασά. Μά πριν άρχίσουν οι έρριες και οι συλλήψεις ήθε έπ' τή Χορσέη έντολή νά μήν περάσουν τούς Χριστιανούς πριν έχουν άποδείξεις γιατί οι διαδόσεις πως ύπάρχει Έταιρεία και έτοιμάζεται κίνημα τών ραγιαδών έχουν πηγή τους τή Γιάννα. Ο άντάρτης Άλης τή διαβίβει αυτά γιά νά μεταφύρει στρατός στή Μαριά και έλαφρώσει αυτός. Ώστόσο πρόταξε νά βάλουν σέ κίνηση τούς Χριστιανούς τσοπισήδες (πληροφοριόδοτες) νά πάρουν και άρισμένα μέτρα. Νά καλέσουν στήν Τριπολιτζή τούς Δεισιπτόδες και τούς τρανούς κοτζαμπάσηδες απ' όλο τή Μαριά και νά τούς κρατήσουν.

Απ' τήν άλλη μεριά, οι Έλληνες προχόντες που ήσαν τή σχέδια τής Φιλικής Έταιρείας και δέ συμφωνήσαν, άποφάσισαν νά δολοφονήσουν τόν κερτατόπασα Παπαφλέσσα, μά αυτός πρόλαβε και κρύφτηκε. Στό άναματό τή κατάφερε ν' άναψει τή ντουφεκιά. Φυσικά ως τήν «τελευταία στιγμή» προσπάθησαν μερικοί ενά σήσουν τή φατιά, μά οι Τούρκοι άγρίσαν και άρχισαν νά πιάνουν τούς κοτζαμπάσηδες και τούς δεισιπτόδες—αυτό ήταν τή μεγάλο τους σφάλμα—και νά παίρνουν άμφορους, ενά στή άναματό οι λαϊκές μάξες ξεσηκόθηκαν και χτυπούσαν τούς Τούρκους.

Γι' αυτό πολλοί κοτζαμπάσηδες, τραβήσαν τή μαλλιά τους. Έκλειγαν και φώναζαν άφρα ήσαν στή λαϊκό τους ο Παπαφλέσσα και ή παρία τους. Ήταν όμως άργά. Οι Τούρκοι δέν τούς πιστεύαν. Ένας απ' τούς μεγαλύτερη τής Κορινθίας ο Νοταράς, όταν έμαθε πως τή Καλάβρυτα έπανάστασαν, έγινε πύρ και μανία και προσπάθησε νά κρατήσει τή έπαρχία του όποταχική Καβάλλα στή άλογό του γύριζε από χωριό στή χωριό και έλεγε:

«Άνάθεμα στούς φρενοκαλαφθηνούς, έπαισαν τόν κόσμο στή λαϊκό τους κούνησαν και τήρα μας έμασαν και στήν άλλη έπανάσταση (=1770). Έγω, είπε, δέν μπορώ νά γυρίσω πίσω άσχημοίθημα μέ τή φυσική μου και πηγάτω (στήν Τριπολιτζή) γιά νά λυτρώσω τόν κόσμο και τή κεφαλή μου νά μήν χαθού. Νά τους πεις (στούς έπαναστάτες) πως ο σιγής καλά περνά, και νά καθήσουν ήσυχας. (Φ ο τ ά κ ο υ : Άπομνημονεύματα Α, 70).

Μά και ο μπέης τής Μάνης, ο Μαυρομιχάλης που είχε σέουδά του όλη τή Μάνη, σέβηά του ήγει μέρος στήν Έπανάσταση. Πίστεψε πως άρχονταν ρωσοικά καράκια και στρατός και δάφερναν μιλλιόνομια έλωριά και θά τήν έκαναν πασά τού Μαριά! Έτσι τού είπαν οι Φίλικοι και

τάχα. Μά όταν έμαθε πως ο Πατριάρχης Γρηγόριος δ' Ε' άφώρισε τήν 'Επανάσταση, πως ο Τούρκος άποδοκίμασε τόν Υψηλάντη και πως οι Τούρκοι κράτησαν τό γυιό του στήν Τριπολιτζά όληρα, παρ' όλα τ' άδικάματα που τούδωσαν οι Φίλικοι μετάνοιασε και άρχισε να σκέπτεται πως θα μπορούσε να τ' άνασταξεί με τούς Τούρκους προδίνοντας τούς 'Ελληνες και σκοτώνοντας τόν Κολοκοτρώνη.

'Αφού σκέφτηκε πολλά πήρε τήν άπόφαση να στείλει στήν πολιτοκημένη Τριπολιτζά τόν ήμισιό του, τόν παπά Γεράσιμο Παπαδόπουλο, (που οι Τούρκοι τόν άγαπούσαν και ήσταν πως ήταν δικός τους), για να άνακοινώσει στόν τούρκο Καίρικαδή της Τριπολιτζάς τ' άσχέδια της προδοσίας του.

Σάν αντίλλαγμα ζητούσε να άφίσει τό γυιό του που ήταν φυλακισμένος και να τού δώσουν άμνηστία.

'Αν και στήν Καλαμάτα οι 'Ελληνες τόν άνεγνώρισαν άρχηγό και τού φέρονταν καλά, αυτός σάν άλλος 'Ιουδας, πήρε τήν άπόφαση να γίνει προδότης. Μά τί γράφει ένας άγνωστός, ο Μ. Οικονόμος για τό προδοτικό αυτό φέροισο τού Μαυρομηχάλη.

«Ο Πετρόμητης (Μαυρομηχάλης), ένώ οι υιοί και συγγενείς του και πάντες οι 'Ελληνες έμαρτότο ως Ισπανοίται, ατύως μένον, ως είνετοι, εις Καλάμας, αποχερισίους ήσαν και φιλόδοτοι τόν 'Αριστοτέλιν και λοιπούς Τούρκους, κατά τ' άμειν Άκμίου περί της συστρέφης τού εν Τριπολίτι (φιλικά μίνου) υιού του μεριανού, άποστειλε τόν ισχυρότατον διδασκαλον Γεωργιον (Παπαδόπουλον) τόν εν Ζατοίνης... εις Τριπολίτιν ιδιοεθρύνει με έπιστολικήν κρούσιν περί άναλλαγής τών εισημένων Τούρκων μετά τών εν φυλακή κρατήτων (χαρίν τού υιού του 'Αριστοτέλου και της τών λοιπών συστρέφης), ήτοι να δώσει μιστικήν ένταλήν να βεβαίωση τόν (πορτην) Καϊμακάμη και λοιπούς (της Τριπολιτζάς), ου ατύως αν εις τό δουλίτι (εις τήν Τουρκική Κυβέρνηση) ήτοι να είναι έναντίος της 'Επανάστασης ή μάλλον τών εν της φυλακίας τών προχόντων άρχισίων προσκληθέντων παρ' αλλοι και προσκαθεί να καταλάβω ατύως' ο δε (Γεωργιος) εισελθών άδειά και τών πολιτοκρητών ('Ελλήνων) ως έπιθυμούντων μεν και ατύως τήν έλευθέριαν τών εν φυλακή ('Ελλήνων), άγνοούντων δε τήν μιστικήν καταγγελία, άρχισίους (οδους) τήν έπιστολήν και άνακοινώσας τούς Τούρκους τά της μιστικής καταγγελίας, έκφρασαντος ατύως ένταλιαν, και ετύως όπιη τού δουλιαν... και τούτων (άπα τούς Τούρκους) άντικατωίην ήβλεθε. Περαιτέρω δε όπιη έπιστολής και καταγγελίας τούς τόν Μαυρομηχάλη) να μη μεριανέ, περί της περιουσίας και δουρατίας τών εν φυλακή, (άλλά) προσηλάς προς έπεισαν τών παρηγορητών, και έπαγγελίαν κληρονομίας διαδοχής της ήγεμονίας (έν Μάνη) και άλλων άμοιβών και άρεσκίων, τών κατακασας της ταραχής, κατορθώση μάλιστα και άποκτείνη τόν Κολοκοτρώνην.

'Ο δε Γεωργιος έβλεθών και άπαντηθείς άπ' τόν υιόν τού Πετρόμητη (Μαυρομηχάλη) 'Ηλία, έκεί άπεν άνεγείρησεν ατύως τήν άπάντησιν (τόν Τούρκον). 'Ο δε άποστρατίσας ατύως και άναγνώσας ήβλεθών ζητούσαντιν δε και τών άλλων να ίδωσι τό περιεχόμενον, ο 'Ηλιος κρινας άναίσιον τού πατρός του τό κρώμα και λυπηθείς, ίσχυίσας μετά μεγάλης όγγής τήν έπιστολήν εις μικρότατα εμπίνα, έστράψισεν ατύως και ο Γεωργιος έπαληθής και άπειληθείς, μη κατοποιηθείς δε χάριν τού 'Ηλία, και άπειθών διαγγέθη προσφώνας τού Πετρόμητη, ουα είδεν, ήσους και έσπεν. Έκτός δε τούτου ο Πετρόμητης (Μαυρομηχάλης) έγγραφε στήν και προς τούς εν ταις έπαρχίαις προσήτους πολιτικούς τε και στρατιωτικούς, ζητών χορηγία δια τούς εν στρατιή Μανιάται, άπειθών ουα άλλως θέλοντες έπιστρέφει (στη Μάνη) και δέν θέλοντες έκστρατεύει άλλως. (Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: 'Ιστορικά της 'Ελληνικής Παλληγγεγονίας, 'Αθήνα 1878, σ. 150—151).

Ετύως που τό προδοτικό σχέδιο τού Μαυρομηχάλη μεταδόθηκεν. Έβδ όμως πρέπει να κάνουμε λόγο για τόν ήμισιό του Γεράσιμο Παπαδόπουλο που στήν περίοδο αυτή έπαιξε ρόλο τσαοστή (—κληροφοροδοστή) 'Ηταν ως τό κόκκαλο τουρκοφίλου. 'Ηξερε κάμποσα γράμματα. Επιστολεσοφρων χρονών όφρισε τά ράσα και έχτισε στήν Καλαμάτα γυναικείο μοναστήρι τού 'Αγίου Κωνσταντίνου. Μάζεψε σταχοκόριτου άπ' τό γούρνο χαρτί. Τό έκανε καλογριάς και έφτιαξε μεγάλο έργαστήρι που έφτιαχνε όφανά μεταωτά. Παραδόσιτος και έμπικαλλεντής και πόρνος ζούσε μέσα στο χορμί του σάν πασάς. Είχε κλωστήρι και ή έπιρσή του ήταν μεγάλη ο' δηλ τήν περιοχή της Καλαμάτας και της Μάνης.

Όταν άκούστηκε τό έγερτήριο σάλπισμα της 'Εβρουσιας, έχι μόνον

δέν συγκινήθηκε, άλλα άπ' τήν πρώτη μέρα έπαιξε τό ρόλο τού προδότη.

Άφιος μάστιχα και άπονημονοερατα (!) στο όποιον δέν κρόβει τήν προδοσία του. Γράφει λοιπόν ο' αυτό ο προδότης πως τρία χρόνια πριν γίνει ο μεγάλος Σηκιάδς ίσως τά σχέδια της Φιλικής 'Εταιρείας από κάποιο άναφιό του μ' ήρνεο. Αυτό, μάλιστα τού ήθως και διάθεσης ένα έγγραφο της 'Εταιρείας που έλεγε πως τόν «απόδοιον καιρόν» θα δοθεί τό συνήμα να εκτιθήσουν παντού τούς Τούρκους και Κατζαμπασηδες. 'Ο καλόγερος 'Εφραίμ και είπε στόν άναφιό του: «Ποίρι μου αυτό τά λόγια να μη μεταβούν άπ' τό στόμα σου κι' αυτό τά γράμματα να τό ριζεις στή φωτιά γιατί είναι κέρηματα διαβόλου».

'Ο ίδιος γράφει άκόμα πως όταν έμαθε πως μπήκε στήν 'Εταιρεία και ο Πετρόμητης Μαυρομηχάλης, πήγε και τούσε πως δέν έκανε καλά. Κι' όταν άρχισε ή 'Επανάσταση τού υπέδειξε πως πούπα να κάνει τό πών για να σφύσει ή άναστασία. Γι' αυτό πήγε στήν Τριπολιτζά και έπαιξε τό ρόλο τού προδότη και χαφιέ.

Στήν Πόλη —γράφει— κάποιοι παμπόνηροι (ήθως ήταν όλοι σχεδόν οι κρηταίτοι της 'Επανάστασης) τού διαβόλου κατοικήτηρια και άργαον έμπελσαν τόν Μαυρομηχάλη. Επίσης χαρακτηρίζει τόν Παπαδόπουλο «νάκιστον φουδωπάταν», τούς έπανάστατες «συγχυσομένους 'Ελληνες» και τό μεγάλο Εικοσόνιο «εβερύιστον 'Επανάσταση» και «φρικώδεστον και άπαθήροπώτατον και θεορίστητον έργαον».

Βρίζει τούς πάντες και τό πάντο. Συκοφαντεί και κατηγορεί τό λαό τού Μωριάς πως ήρε τά όπλα για να σφύσει τούς άρχισιους και για να αρπάξει τής περιουσίας τών Τούρκων. Τούς Μανιάτες τούς λέει άναφρους και πλατατοκλόγους. Και για να δικαιολογήσει τό γραφομένο του, έραδιάζει εδωγγλική κίτρινα που δικαιολογούν τήν ταραχή τών Τούρκων. Σόφωνα με τό κίτρινα αυτό όποιος πάρει τό όπλα κατά της κάθε έθους 'Εξουσίας δέν είναι χριστιανός! 'Αν ο Χριστός ήθελε να καταλάβει ή 'Εξουσία τού Σουλτάνου θα έδιωχνε τούς Τούρκους χωρίς πόλεμο, χωρίς αίματα!

'Αργότερα —οτό μεταξύ είχε λιποταχθείς και βρέθηκε στο 'Εσθονηρα— δταν ιδρόθηκε τό 'Ελληνικό Κράτος, αυτός τού άναλογοβου και δοξολογούσε τήν Τουρκική 'Εξουσία ως θεοσταλτον, άρχισι να άναφναι εστοσιαστικά κινήματα. Φανερό έλεγε πως τό 'Ελληνικό Κράτος είναι έργο και άργαον τού διαβόλου άφού έβαλε να καταργησει «τάς ήρας Μωιάς» (2). Γι' αυτό τόν έπισαρε και τόν έβλεισαν στο Μοναστήρι τού Βουλκόκου ένό τού έπρεπε κρημάλα (3).

Τέτοιον σάν τόν Παπαδόπουλο ήταν πολλοί. 'Αν θέλαμε να ιστορήσουμε τις προδοσίες τους θα γεμίζαμε τόμους δλοδύηρου.

Θα κλείσουμε όμως τό σημείωμά μας με τά προδοτικά φεροίματα μερικόν κοτζαμπασήων τού Πηλίου. Εκεί άρχισε ή 'Επανάσταση στις 7 τού Μάη 1821. Δέν κράτησε όμως καρπώνιο από ένα μήνα γιατί οι προχόντες αντιδράσανε όπό τήν πρώτη μέρα. 'Αν κρατούσε ή 'Επανάσταση στόν Κίσσαβο και στό Πέλοιο και παράλληλα ζεσηκόνονταν τόν ίδιο καιρό, τό χωριό τού Ολύμπου, ή Νάουσα, ή Βάρροια, οι Σέρραις και ή Χαλκίδα, ή άναστασία τού 'Αλή Πασά στήν 'Ηπειρο δε έδωβον. Έτσι ο Μωριάς και ή Ρούμελη δε μπορούσαν να οργανώσουν ταχτικό στρατό και να δώσουν άποφασιστικό χτύπημα στούς Τούρκους.

Οι προχόντες όμως της Θεσσαλίας, της Μακεδονίας και της Εβρουσιας αντιδράσανε. Μόνον δε μιά γυνάϊ τού Πηλίου στήν περιοχή τού Τρικερι βέ-

1. Τό χειρόγραφο τών τών ετύως εις 1897 στήν 'Αθήνα, ο θεομητής του καλόγερος Κ. Δ. ο υ υ ο υ ε ε με τόν τίτλο που είπε βάλει ο Γεωργιος Παπαδόπουλος: «Πνευματική Τράπεζα» και με τόν επίτιμο βιβλίον άπ' τόν δουκότα: «Τό εβροθίονα 'Εκκλησιαστικό και ίσως ανγγόγραμμα τού διδασκαίου Γεωργίου Παπαδόπουλου Ιδρυτά της εν Καλάμας 'Εκεί τών Γενναίων Μωιάς, βιβλίον γενηροφύλακτον τ. Α' ('Αθήνα 1897). 'Η 'Ισθ' Σύντομος ήτοι τού μόνου δια ατύως τού βιβλίου και τού κωπητηριου για να μη μάθει ο κάποιος σούος ήταν ο προδότης. Στις 1897 άφίκοις βιβλιοθήκας δέν έπάρχει. 'Όσο ήθως ο Γεωργιος Βλαχουρίτης είχη ένα αντίτιπο καθώς και ο Φ. Μιχαηλίδης.

2. Βλέπει να βρεθεί τό «αρχεοφύλακτον» βιβλίον «Πνευματική Τράπεζα» και να δημοσιευθούν άλλη μιά φορά τού κωπητηριου τού Γεωργίου Παπαδόπουλου.

3. Τά παραπάνω στοιχεία τά παίρνω άπ' τού «Προσέλιον» τού Γιάννη Βλαχουρίτη, 'Αθ' 1900—1908, σελ. 115 και άνω.

σταθερή φλόγα της Έπανάστασης ως το 1823. Μα έσβησε από το φιλοτουρκισμό των κοτζαμπάσηδων και του ανώτερου Κλήρου.

Στην Έπανάσταση του 1823 και στη συνέντευξη της 25 Μάη διαβόηθηκε άναφορά σταλμένη απ' τους πατριώτες του Πηλίου που μαζί με άλλα έλεγε και τονίζε πως ο κοτζαμπάσης της Ζαγοράς Κασσαβίτης, της Δρόσιας Λογοθέτης, του Κατωχωριού Στίβας, παρακινούσαν τους επαναστάτες ηλιορσίτες να παραδώσουν τα όπλα και να υποταχθούν. Κι επειδή οι πατριώτες δεν τους άκουσαν, οι προδότες αυτοί κατέβηκαν στο Κάστρο του Βόλου, δολοφονήθηκαν και μαζί με τους άλλους φιλότουρκους χιότησαν τα επαναστατημένα χωριά (βλ. Αρχαία Έλληνα Παλιγγενεσία τ. Β', 45—46).

Τόν ίδιο καιρό και ο άρχηγός των Έπαναστατών του Τρίκερι Καρατάσος έγραφε στην Έλληνική Κυβέρνηση :

«...Επειδή αυτοί (οι κοτζαμπάσηδες) επιβλήθησαν και τους όφθαλμούς των επαναστατών και τί λόγια, βοήθειαν εις ημάς και δόν λόγω Σηρίας εναντίως, άπου τα στρατηγήματα των έχθρών γίνεται δι' αυτόν, τόν Όθωμανοφρονούντων Θεσσαλομαγνήτων » (Περρ και Βοθ : Απομνημονεύματα, Β, 18).

Υπάρχουν όμως και άλλα κείμενα. Ένας πατριώτης απ' τα χωριά του Πηλίου γράφει στον άδερφό του που ήταν στην επαναστατημένη Ελλάδα.

«...Όσοι την Έλλάδα εναντίστησαν απ' το πνεύμα του πατριωτισμού και της άλευθερίας, αυτοί καταφρονήσαντες τα πάντα άδραξαν προθύμως τα όπλα και έπαινήθησαν ένάντια τόν Τούρκικον... Όσοι ήμιναν άπόστολοι —δι' τους προδόντες— οι κακοί ούτε όπλα άδραξαν, ούτε κανένα χείριμον έδειξαν εις τή Γέννησιν, αλλ' έτίμασκονται ειςτι φαρμάδες με άκραν τής εύχαριστίας αναγνωσόμενοι υπό τών (τουρκικών) Τυγών. Οι κακοί αυτοί άποστολοι παραφρονούντι άναμεταξύ των με ταύτα τά λόγια : «Έμείς έκόμμεν καλά, άπου δεν έσχευθήκαμεν να λάβωμεν όπλα, επειδή αυτή ή δουλεία άπό έμωσαν οι Έλληνας δεν είναι καλή, αυτή είναι κλέφτικη και όχι βασιλική...»

Άλλος πάλι ηλιορσίτης στιγματίζει τους κοτζαμπάσηδες του Πηλίου γράφοντας :

«...Είς μερικοί πώς έρεπάζον να γίνεται έγκατοι ; τους όποιόνς σας ήβουρα κατά τούτο ως πρόσωπα (υποκομωμένους) άπου ήμην εις αυτό τό μέρη άνάμη. Τί δυστυχία μεγάλη. Οι υιοί των γυλαδαρίων και άσκιών και γεωργών έρεπλαν ταχύτερον απ' τους υιοίς των πλοοίων και άρχόντων εις τούτο τό μέρη δέκτον της κοινής ήμών μηρός. Και αυτοί (οι φτωχοί) προσκαλούσαν να τήν βγάλωσι απ' τόν βόχθηρον και να τήν πιστωθήσιν με το αίμα των. Δέν είδες σή ο ίδιος κέν όφθαλμοφανής πικρότης και τελικαίους τίνας και γέροντας τά πάλαιον έν άδούρως φτώχης και άγαλλιάσει με τους κούρους σας Όθωμανούς εις τον κατω Τρίκερι πύλαρον ; οι όποιοι ήσαντοσιν (*) σχεδόν δύο χιλιάδες έχθρόν...»

Όπως είπαμε υπάρχουν πολλά κείμενα. Άνοίξτε τα άπομνημονεύματα του Φωτάκου, του Κολοκατρώνη, του Σηληιάδη, του Μαστρογιάννη, του Κασοπούλη και άλλων και θα φείξετε απ' δσα θα ήθετε να γράφουν για τους προδότες και δοσιλόγους του Μωριά, τών νησιών, της Ρούμελης, Ήπείρου, Θεσσαλίας και Μακεδονίας.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΡΔΑΤΟΣ

1. Τά παραπάνω κείμενα είναι διαθέσιμα και βρίσκονται στη χειρόγραφή Συλλογή : Ο Ιερός όμιλος Υμνήτων του Λαρισαίου, που την κατέχει σήμερα ο γιοςός Γιάννης Αετωσιόδης.